

Haugesund kommune
Postboks 2160
5504 Haugesund

Kontakt saksbehandler

Tonje Fjermestad Aase,

Hørings svar kommunedelplan klima og energi, Haugesund

Vi viser til høringsforslag til kommunedelplan for klima og energi for Haugesund kommune, 2021-2030, sendt ut 12. mai 2021. Planen skal ta for seg de viktigste utfordringene når det gjelder klima og energi i Haugesund kommune.

Statsforvalteren er imponert over arbeidet som er lagt inn i denne klima og energiplanen, og vil følge med på dette arbeidet i tiden fremover. Det er et grundig kunnskapsgrunnlag, og det har vært god medvirkning i prosessen. Kommunen har sett både på mulighetene som ligger i egen virksomhet, og på muligheten i regionen ellers, og viser med dette ambisjoner og en offensiv holdning til å jobbe med klima. Det at natur og areal har fått en sentral plass i planen er viktig og bra. Haugesund kommune har med dette arbeidet lagt grunnlaget for å bli en bærekraftig og miljøvennlig by.

Mål

Haugesund vil jobbe aktivt med klima, miljø og naturmangfold, og denne planen skal være en del av denne innsatsen. Kommunen har satt seg mange gode mål med å gjennom bærekraftig byutvikling, ta sin del av ansvaret, og være en foregangskommune i dette arbeidet. Haugesund sitt hovedmål er i denne planen minst 55% kutt i klimagassutslipp innen 2030 (jmfør 1990). FNs bærekraftsmål er et grunnlag i planen, og det blir spennende å se hvordan målet om å få KPI (Key Performance Indicators) -sirkelen mørkegrønn, og slik bli en bærekraftig «global smartby». Det er en grundig plan med mange konkrete, ambisiøse og offensive tiltak. Planen viser gode ambisjoner for hvor mye klimagassutslipp som skal reduseres innenfor ulike tjenesteområder, og hvilke tiltak som trengs.

Det er positivt at kommunen tar rollen sin som samfunnsutvikler og har ambisjoner om «å påvirke andre aktører til å redusere klimagassutslippene i Haugesundsamfunnet». Statsforvalteren vil oppfordre Haugesund til å fortsette det gode arbeidet som drivkraft for klima-omstillingsarbeid på Haugalandet. Det står i planen «Haugesund er Haugalandets regionsenter – skal regionen skape en bærekraftig utvikling, er kommunen nødt til å gå foran som et godt eksempel, da valgene kommunene tar får konsekvenser langt utover egne grenser». Kommunen bør kunne ha som ambisjon å ta initiativ til og å ta ansvar for gode prosesser som kan redusere klimautslipp og belastningene på miljøet for hele regionen, i tillegg til å være et godt eksempel. Arbeidet og prosessene som ligger bak denne planen, og det som skjer videre med dette arbeidet, er et godt utgangspunkt for deling og læring til nabokommuner.

Struktur

Planen er inndelt i 5 kapitler, som tar for seg Energi, bygg og anlegg, Mobilitet, Ressursbruk, Innkjøp og Klima og natur. Hver del har konkrete undermål. Det hører også til en handlingsplan som skal konkretisere tiltakene som må til for å nå målene. Dokumentet er lettlest og gjør grundig greie for kunnskapsgrunnlaget planen og tiltakene er basert på, som oversikt over kommunens klimagassutslipp og handlingsrom. Det er tydelige mål, og en viser til hvordan de skal nås innen planens varighet. Klimaregnskap og sektorvise klimafotavtrykk er nyttige grep som klargjør budskapet. Dette er viktig for å ta fatt på denne oppgaven, og for å vurdere fremgang og måloppnåelse. Statsforvalteren har inntrykk av at kommunen her har gjort et godt og grundig arbeide med både kunnskapsgrunnlaget, forankring av mål og ambisjoner, og konkretisering av tiltak. Det har også vært bred medvirkning i prosessen, noe som er viktig for at kommunen skal nå målene.

Strukturen i dokumentet er lettfattelig og ryddig. Noen tema er noe overflattisk behandlet, men vi legger til grunn at det skal konkretiseres i andre planverk og prosesser. Dette gjelder for eksempel klimatilpasning og landbrukets rolle for klimakutt. Koblingene videre i handlingsdelen er klare, men det er ikke veldig konkrete føringer for hvordan tema skal følges opp f.eks. i kommuneplan med bestemmelser. Planen gir likevel et godt grunnlag for å jobbe videre med klima og energi i Haugesund, og vi ser at detaljering må balanseres med oversikt og helhet. For ordens skyld vil vi gjøre oppmerksom på en mulig skrivefeil i sammendraget av målene på side 2: «*De nyeste tallene fra miljødirektoratet viser at Haugesund i 2019 hadde et klimagassutslipp på 91,6 ktCO₂e, og betyr at det i årene fremover må iverksette klima- og energitiltak som reduserer årlig utslipp med 58,48 ktCO₂e.*» Skal det heller stå «som reduserer utslipp med totalt 58,48 ktCO₂e i løpet av 2030»?

Kunnskapsgrunnlag

Haugesund har brukt mye ny kunnskap i beskrivelsene av utfordringene, og setter den i sammenhengen på en god måte. Grepene med å inkludere livssyklus kostnader er godt og fokus på sammenhengen mellom klima og natur/biologisk mangfold er viktig. Årlig oppfølging med klimabudsjett og evaluering av handlingsplan med oppdatering, gjør at Haugesund sitt arbeid med klima og energi lettere kan følges og tilpasses i planperioden.

Forventningene i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning kan gjerne tydeliggjøres i planen, i delen om statlige føringer. Her kan og klimatilpasning og naturbaserte løsninger nevnes i større grad, særlig i delen om natur og areal. Naturbaserte løsninger er en måte hvor klimakutt og klimatilpasning kan dra veksler på hverandre.

Handlingsdelen er den konkrete oppfølgingen av budsjettet, og operasjonaliserer tiltakene inklusiv kostnadene. Som kommunen skriver er klimabudsjett et styringsmiddel og det er eksemplarisk at Haugesund konkretiserer budsjetterte tiltak sammen med økonomisiden/kostnadssiden i kommunebudsjettet. Perioden fram mot 2030 er kort tid i plansammenheng og i forhold til målet som er satt. Utviklingen i forhold til klimapolitikk og klimakompetanse går fort og planen må kunne gi rom for en dynamisk utvikling på dette området. Det er viktig med den årlige gjennomgangen og saldering av klimabudsjettet, men handlingsplanen, med tilhørende kostnader, bør oppdateres raskere enn i 2024. Vi anbefaler at klimaarbeidet får en form for dedikert prosjektorganisering og at tiltak blir vurdert i forhold til kostnadseffektivitet.

Energi, bygg og anlegg

Delen om energi har en god og konkret strategi og klare mål. Det er viktig og bra å se på livsløp når det gjelder bygg og anlegg, langsiktige løsninger for å nå klimamålene er grunnleggende. Det er satt opp veldig bra mål om sirkulærøkonomi, gjenbruk og lavt ressursfotavtrykk. Det er et pluss at planen tar opp i seg ressursituasjoner. Biogassproduksjonen og deponigassen bør forsøkes utnyttet mer i

den grad det er mulig og eventuell biokullproduksjon bør kombineres med utnytting av den energi som skapes. Samfunnet vil i økende grad oppleve en elektrifisering både av transport og forskjellige produksjoner. Kombinert med økende antall energikrevende virksomheter, vil det være viktig å ha en bevisst holdning til energisituasjonen i samfunnet og fordelingssystemet. EU har satt klare mål for energieffektivisering, med 32,5 % innen 2030, som nå innarbeides i norsk lovverk. Dette bør komme inn som en viktig føring for planen.

Det er fornuftig at Haugesund fokuserer på tiltak som kommunen selv kan gjennomføre og der kommunen har virkemidler. Planen vurderer i stor grad tiltak i forhold til kommunens egen virksomhet, men også annen aktivitet. Noen ganger kan skillet være litt utydelig, planen kan med fordel være mer konkret i forhold til tiltak som gjelder annen virksomhet enn kommunens. Især gjelder dette energi, bygg og anlegg der det er viktig å vurdere reguleringsbestemmelser som i størst mulig grad samsvarer med beslutningene som gjelder kommunens egen virksomhet.

Mobilitet

Kommunen som bygg- og anleggseier, arealforvalter og arealeier gir vesentlige muligheter som kan utnyttes til å redusere klimagassutslipp og klimatilpasning. Kommunen skriver godt om kortreist hverdag (inkludert det som følger plan fra politisk behandling i utvalg for plan og miljø 25.03.21). Det må også gjelde handel, kortreist handel. Haugesund har behov for og potensiale til å styrke kortreist handel og bærekraftig byutvikling ved sterkere satsing på sentrum og sentrumshandel. Det innebærer å være mer restriktiv med å gi konkurransefortrinn for handel utenfor sentrumsområdene. Det er også noe som tas opp i delen om mobilitet. Vi støtter kommunen sitt mål om at «*Boligreserver som ikke representerer kommunens vedtatte politikk skal tas ut i en rullering av kommunens areal for Haugesund*». Dette er et viktig grep for å redusere klimautslipp fra biltransport og styrke ambisjonen om kortreist hverdag.

Ressursbruk

Utvalg for plan og miljø skriver «Hindre at avfall oppstår, det viktigste tiltaket». Vi støtter det. Det gjelder også energi. Det mest bærekraftige energien er den som ikke blir brukt. Det er viktig at kommunen følger opp sine gode ambisjoner og konkrete tiltak om energieffektivisering (Enøk), inkludert i egne bygg og anlegg.

Innkjøp

Her er det en god og konkret strategi og gode mål både for klima og miljø. Samarbeid i regionen om innkjøp og miljø- og klimakrav i anskaffelser er veldig positivt, og et spennende prosjekt å følge med på.

Klima og natur

Statsforvalteren er positiv til at Haugesund har tatt med sammenhengen mellom arealendringer og klima i en egen bolk, og at skogens rolle også er tatt med her. Bruk av statistikken fra Miljødirektoratet (figur 24) er også veldig bra. Arealforvaltning er viktig og sammensatt, og denne delen kunne vært enda bredere og mer omfattende. Kommunen kan gjerne løfte opp flere tiltak som kan bidra til å binde mer karbon, og styrke opptak av karbon. Det er og en viktig del av en klima- og energiplan, ikke bare hvordan en kutter utslipp av karbon.

Arealendringer er blant de største truslene mot naturmangfold, og har stor betydning for en rekke miljø- og klimautfordringer. En ny rapport fra NINA belyser dette, «Naturkur er nødvendig for å nå klimamålene». Areal er et knapphetsgode, ikke minst i Haugesund kommune. Haugesund kommune har i planen gode mål om å innføre klimabudsjett og føre klimaregnskap. Skal vi løse klima- og naturutfordringer bør kommunen også vurdere mål om å bli arealnøytral. Vi oppfordrer Haugesund

til å omtale dette i planen og ta inn i handlingsplanen et mål om å bli arealnøytral kommune, noe som kan følges opp videre i kommuneplanarbeidet. Det kan bli et grunnlag for tverrfaglig og lokalpolitisk arbeid med både klima, natur, miljø, arealplanlegging og bærekraftig verdiskaping.

For å se natur- og klimakrisen i sammenheng bør det legges vekt på vann-vinn løsninger; områder og forekomster som har verdi både for naturmangfold og for klimatilpasning/karbonlagring. Slik som våtmarksområder og skog med høg bonitet (viktige leveområder), viktige karbonlager og områder som kan bidra til å dempe flom (økosystemtjenester).

Når det gjelder handlingsdelen har vi og en del innspill til denne bolken:

- Kan en kompensere natur/klimatapet av planlagt nedbygging på noe vis (1796 da som er utbyggingsareal i nåværende kommuneplan)?
- Vurder å ha et eget punkt om fokus på nedbørsfelt-nivå, det er såvidt nevnt under reetablering av myr. Det vil si at tiltak må sees i lys av hele nedbørsfeltet og at dette også må sees opp mot vannforenings tre-trinns strategi for håndtering av overvann
- Tiltaket om treplantingsstrategi: Bør være stedeegne treslag
- Ved planer om reetablering av myr: Det kan også søkes midler for Generelle vannmiljøtiltak hos Miljødirektoratet, og midler hos NVE for tiltak i vassdrag. Dette kan fint utvides til reetablering av "våt natur", og derfor inkludere vassdrag og våtmark
- Blågrønn faktor: Dette bør knyttes tettere til naturbaserte løsninger
- Omdisponering av karbonrike areal: i tillegg til klimaregnskap, nytten av disse sett opp mot overvannshåndtering/naturbaserte løsninger
- Bedre drenering av dyrka mark: Denne bør sees i lys av overvannshåndtering. Bedre drenering betyr for mange å få vannet raskere bort, som igjen kan medføre større og raskere flomtopper
- Drenering bør også sees i lys av naturbaserte løsninger, i form av at åpne drengrofter bør få kantsoner og slakere bredder for å hindre avrenning, bedre flomhåndtering, øke infiltrering, og bedre artsrikdommen
- Grønnstrukturplan: Nevnes ikke andre steder, så det er uklart hva det innebærer. Vi vil understreke at det i en slik plan må legges opp til å unngå fremmede arter, særlig fremmede karplanter, jf. Klima- og Miljødepartementet Bekjempelse av fremmede skadelige organismer – Tiltaksplan 2020–2025. Det kan søkes om midler via Statsforvalteren for å bekjempe fremmede arter
- Når det gjelder landbruk, kan kommunen bidra til å binde mer karbon. Stikkord her kan være dekkvekster, vekstskifte, oppbygging av matjord, regenerativt landbruk og biokull.

Handlingsdelen

Handlingsdelen har mange gode og konkrete tiltak, noen har vi kommentert under de enkelte tema over. Den har og enkelte koplinger til kommuneplanen. Selv om det i delen om oppfølging av planen er lagt vekt på et klimabudsjett som integreres i kommunens budsjett, må klima- og energiplanen være en premiss for kommuneplanen og andre planer.

Her er det tiltak for både hele kommunen og kommunens egen virksomhet. Det bør kanskje gjenspeiles gjennom målene i selve planen. Målet for klima/natur er noe vagt og kan gjerne spesifiseres. Strategien sier ikke noe konkret om hvordan kommunen skal gjennomføre en ekstraordinær innsats. Det mangler også mål for hvordan virksomheten skal jobbe med dette.

Vi vil minne om kapittel 2, 1. ledd i den statlige planretningslinjen for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning der det står «*Retningslinjene gjelder for hele landet, og skal legges til grunn ved*

kommunal, regional og statlig planlegging etter plan- og bygningsloven, og i enkeltvedtak som kommunale, regionale og statlige organer treffer etter plan- og bygningsloven eller annen lovgivning»

Til slutt

Vi ser fram til å følge rulleringen av plan/klimabudsjett og til bruken av handlingsplanen i kommunen. Vi vil rose Haugesund for å sette klima og energi så tydelig på dagsorden, med en plan som vil noe med klima og favner bredt. Planen er et godt dokument, og et godt utgangspunkt for videre arbeid med grønn omstilling. Vi ønsker kommunen lykke til med siste innspurt, og med oppfølging av viktige tiltak i handlingsplanen. Videre ser vi fram mot en konstruktiv kommuneplanprosess framover, der gode tema og tiltak fra denne planen blir innarbeidet på en god måte i arealavklaringer, hensynssoner, bestemmelser og retningslinjer. Hvis det er behov for ytterligere avklaringer innenfor vårt sektoransvar, er det bare å ta kontakt.

Med hilsen

Lone M. Solheim
statsforvalter

Marit Sundsvik Bendixen
fylkesmiljøvernsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune Postboks 130 4001 Stavanger